

230. rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja - 3.05

3 maja to data, która jest obecna w świadomości wszystkich Polaków. Tego dnia obchodzimy kolejną, już 230. rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Okazała się ona pierwszą w Europie i drugą na świecie (po amerykańskiej) nowoczesną ustawą zasadniczą. Jej uchwalenie było największym osiągnięciem legislacyjnym obradującego od października 1788 do maja 1792 roku Sejmu Czteroletniego zwanego również Sejmem Wielkim.

Konstytucja 3 Maja była udaną próbą radykalnego uzdrowienia państwa i wyeliminowania w Polsce wpływów obcych mocarstw. Uchwalono ją w pierwszych dniach maja 1791 roku, w najbardziej sprzyjających ku temu warunkach, gdy większość posłów opozycji, sprzeciwiających się konstytucji była jeszcze na urlopie wielkanocnym.

Przemiana przestarzałego ustroju Rzeczypospolitej

Po siedmiogodzinnych obradach, ignorując protesty opozycji, konstytucję przyjął sejm a następnie podpisał król. **Autorami Konstytucji 3 Maja byli: król Stanisław August Poniatowski, Ignacy Potocki i Hugo Kołłątaj,** któremu przypisuje się ostateczną jej redakcję.

Konstytucja 3 Maja dokonywała zasadniczej przemiany przestarzałego ustroju politycznego Rzeczypospolitej. **Zgodnie z duchem Oświecenia wprowadziła podział władzy na – ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą.** Wprowadzała również w naszym kraju wolność wyznania, choć religią panującą pozostawał katolicyzm.

Ponadto, na mocy Konstytucji 3 Maja, **Polska stała się monarchią parlamentarną – zniesiono liberum veto, wolne elekcje i konfederacje.** Sejm miał składać się z dwóch izb, a posłowie byli wybierani na dwuletnią kadencję; Głową rządu stawał się król, z tym że, aby jego decyzje weszły w życie, wymagały one kontrasygnaty ministrów, którzy z kolei byli odpowiedzialni przed sejmem.

Chłopi pod opieką rządu

W kwestiach społecznych ważnym postanowieniem był zapis, iż chłopi przeszli pod opiekę rządu. Jeżeli chodzi o szlachtę, **Konstytucja 3 Maja gwarantowała stanowi szlacheckiemu wszystkie swobody, wolności, prerogatywy i pierwszeństwo w życiu prywatnym oraz publicznym. Natomiast szlachtę nie osiadłą oraz czynszową odsunęto od wpływu na sprawy publiczne, pozbawiając ją prawa udziału w sejmikach.** Szlachectwo miało się odtąd łączyć nie tylko z urodzeniem, ale także z własnością ziemi oraz funkcją społeczną.

Konstytucja 3 Maja kształtowała ustrój I Rzeczypospolitej zaledwie przez kilkanaście miesięcy. Po jej upadku w 1795 roku stała się niedoścignionym wzorem i symbolem marzeń o niezawisłości państwa i wolności jego obywateli.

Przywrócenie Świąta 3 Maja w demokratycznej Polsce

Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę, sejm uchwalił w 1919 roku uznanie dnia 3 Maja za święto państwowe. **Niestety w czasach PRL, ze względów politycznych, okazało się niemożliwe utrzymanie 3 maja jako święta państwowego.** Przywrócenie święta Konstytucji 3 Maja nastąpiło dopiero po przemianach demokratycznych w naszym kraju, w 1990 roku.

oprac. Jerzy Górko

